

STOWARZYSZENIE KSIĘGOWYCH W POLSCE
RADA NAUKOWA

ZESZYTY
TEORETYCZNE
RACHUNKOWOŚCI

Vol. 45, NUMER 2

WARSZAWA 2021

Spis treści / Table of contents

Justyna Dobroszek, Halina Waniak-Michalak, <i>Od Zespołu Redakcyjnego</i> – Editorial	7
Justyna Dobroszek, Marek Masztalerz, <i>Rachunkowość zarządcza/controlling – przegląd publikacji w „Zeszytach Teoretycznych Rachunkowości” za lata 2010–2020</i> – Management accounting/controlling – publication review in “Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” for the years 2010–2020	13
Aleksandra Ferens, <i>Cyberbezpieczeństwo i cyberryzyko w raportach zintegrowanych i sprawozdaniach zarządu operatorów usług kluczowych</i> – Cybersecurity and cyber risk in integrated and management reports of key service operators	31
Dominika Florek, <i>Motywacja do płacenia podatków studentów z pokolenia Z</i> – Generation Z students’ motivation to pay taxes	51
Magdalena Kowalczyk, <i>Zrównoważony rozwój miast na prawach powiatu w Polsce w świetle wybranych wskaźników środowiskowych</i> – The sustainable development of cities with county rights in Poland in the light of selected environmental indicators	69
Edward Nowak, Marta Nowak, <i>Badania nad controllingiem w ośrodku wrocławskim. Perspektywa trzydziestolecia 1990–2020</i> – Controlling research in the Wrocław academic community. A thirty-year perspective (1990–2020)	85
Thematic section. Ethical Issues in Accounting in Prosperity and a Financial Crisis / Sekcja tematyczna. Problemy etyczne w rachunkowości podczas dobrobytu i kryzysu finansowego	
Sabina Kołodziej, Ewa Wanda Maruszewska, <i>Impairment of assets – the role of norm reminders in non-compliant accounting decision. An experimental investigation of gender differences</i> – Wpływ przypomnienia normy na decyzje niezgodne z zasadami rachunkowości w zakresie odpisów aktualizujących. Różnice między kobietami i mężczyznami w badaniu eksperymentalnym	103
Cyryl Kotyla, Maciej Hyży, <i>Ethical threats and safeguards. The case of statutory auditors in the Gdansk region</i> – Zagrożenia etyczne i zabezpieczenia. Przypadek biegłych rewidentów regionu gdańskiego	121
Bojan Malchev, Zorica Bozhinovska-Lazarevska, <i>New challenges of the IFAC International Code of Ethics. The case of the Republic of North Macedonia</i> – Nowe wyzwania Międzynarodowego kodeksu etycznego IFAC. Przypadek Republiki Północnej Macedonii	145

International cooperation / Ze współpracy z zagranicą

James M. Heller, Daria Zlachevskaia, *Is it possible to improve methods of intellectual property valuation?*

– Czy można ulepszyć metody wyceny własności intelektualnej? 161

Call for papers to the special issue of *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości* in 2022

Accounting and financial and non-financial reporting in the digital context . 187

Informacje dla autorów 189

Instructions for authors 203

Rachunkowość zarządcza/controllers – przegląd publikacji w „Zeszytach Teoretycznych Rachunkowości” za lata 2010–2020

Management accounting/controllers – publication review in “Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” for the years 2010–2020

JUSTYNA DOBROSZEK, MAREK MASZTALERZ

Streszczenie

Cel: Celem badania jest przegląd artykułów naukowych z rachunkowości zarządczej/controllersingu (RZ/C) opublikowanych w „Zeszytach Teoretycznych Rachunkowości” (ZTR) w latach 2010–2020.

Metodyka/podejście badawcze: Dokonano przeglądu (według wyznaczonych kryteriów podziału) artykułów naukowych z zakresu RZ/C opublikowanych w ZTR – wiodącym polskim czasopiśmie wyspecjalizowanym w badaniach naukowych z rachunkowości. Jako okres analizy przyjęto lata 2010–2020, w których miało miejsce umacnianie się gospodarki rynkowej w Polsce, w tym jej umiędzynarodowienie. Do prezentacji wyników badania empirycznego zastosowano statystykę deskryptywną.

Wyniki: Choć upłynęło ponad 30 lat od transformacji ekonomiczno-społecznej w Polsce i przepływ informacji naukowych i biznesowych jest na wyciągnięcie ręki, to jednak liczba publikacji z zakresu RZ/C nie wzrasta istotnie. Opublikowane artykuły z omawianego zakresu w większym stopniu nawiązują do terminu „rachunkowość zarządcza” niż „controlling”. Połowa publikacji porusza kwestię metod i narzędzi, ale w niewielkim stopniu nawiązują one do innowacyjnych aspektów RZ/C. Większość publikacji opiera się na badaniach empirycznych, a udział artykułów przeglądowo-koncepcyjnych wyraźnie spada.

Ograniczenia/implikacje badawcze: Badanie jest ograniczone do czasopisma ZTR i lat 2010–2020.

Oryginalność/wartość: Artykuł stanowi wkład do nauki rachunkowości dostarczając wiedzy na temat poruszanej problematyki z zakresu rachunkowości zarządczej/controllersingu w publikacjach w Polsce w kontekście procesu umiędzynarodowienia badań naukowych i wyzwania współczesnych gospodarek.

Abstract

Purpose: The aim of the study is to review research papers on management accounting/controlling (MA/C) published in the Polish journal "Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości" (ZTR) in 2010–2020.

Methodology/ approach: The research papers in the field of MA/C published in ZTR – a leading Polish journal that specializes in accounting research – were reviewed (according to the designated criteria). The years 2010–2020 were chosen as the period of analysis. This period reflects the strengthening of the market economy in Poland, including its internationalization. Descriptive statistics were used to present the results of the empirical study.

Findings: Although more than 30 years have passed since the economic and social transformation in Poland, and the flow of scientific and business information is at our fingertips, the number of publications in the field of MA/C has not increased significantly. Articles published in this field refer to the term "management accounting" to a greater extent than "controlling". Half of the publications deal with the issue of methods and tools, but to a small extent, they refer to the innovative aspects of MA/C. Most of the publications are based on empirical research, and the share of review-conceptual articles is clearly decreasing.

Research limitations/implications: The study is limited to the journal ZTR and the period 2010–2020.

Originality/value: The article contributes to the literature by providing knowledge about the issues raised in the field of management accounting/controlling in research publications in Poland in the context of the internationalization of scientific research and the challenges of modern economies.

Cyberbezpieczeństwo i cyberryzyko w raportach zintegrowanych i sprawozdaniach zarządu operatorów usług kluczowych

---

Cybersecurity and cyber risk in integrated and management reports of key service operators

ALEKSANDRA FERENS

Streszczenie

Cel: Zakres interaktywnych informacji przetwarzanych i wymienianych w cyberprzestrzeni gwałtownie wzrósł. Istnieje zatem potrzeba zbudowania obszarów cyberbezpieczeństwa chroniących tę przestrzeń przed wewnętrznymi i zewnętrznymi zagrożeniami, a także opracowanie odpowiedniego systemu raportującego model cyberbezpieczeństwa funkcjonujący w firmie. Celem artykułu jest identyfikacja i ocena zakresu ujawnień na temat cyberbezpieczeństwa i cyberryzyka w raportach zintegrowanych i sprawozdaniach zarządu wybranych spółek notowanych na GPW w Warszawie.

Metodyka: Przedmiotem badania są raporty zintegrowane oraz sprawozdania zarządu 17 wybranych spółek należących do branż wskazanych w ustawie o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa jako operatorów usług kluczowych. Przy wyborze próby reprezentatywnej zastosowano dobór celowy. Był on poprzedzony wstępną analizą spółek wchodzących do indeksu WIG-30, co do liczby sporządzanych raportów zintegrowanych wśród operatorów usług kluczowych. W badaniach wykorzystano metodę analizy literatury, regulacji prawnych, dedukcji, analizę struktury i zakresu raportowanych informacji o cyberbezpieczeństwie.

Wyniki: Przeprowadzone analizy pokazały, że ujawnienia dotyczące cyberryzyka i cyberbezpieczeństwa w badanych przedsiębiorstwach są stosunkowo niewielkie, informacje te są rozproszone w różnych częściach sprawozdań biznesowych, a także nieporównywalne ze względu na brak jednolitej struktury danych. Ponadto wykazano, że raporty nie zawierają szczegółowych informacji o prowadzonych działaniach z zakresu cyberbezpieczeństwa, co uniemożliwia dokonanie wieloaspektowej i wielosektorowej oceny jednostki raportującej.

Oryginalność: Artykuł uzupełnia dorobek naukowy z zakresu raportowania niefinansowego, identyfikując braki związane z raportowaniem sposobu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym z cyberzagrożeniami w dotychczas sporządzanych raportach, a także potwierdza potrzebę doskonalenia zawartości raportów biznesowych o informacje ilościowe i jakościowe w tym zakresie.

Abstract

Purpose: The scope of interactive information processed and exchanged through cyberspace has grown exponentially. Therefore, there is a need to develop cybersecurity that protects this space against both internal and external threats, as well as to work out an appropriate reporting system on the cybersecurity model operating in the company. The aim of the paper is to identify and assess the disclosures on cybersecurity and cyber risk in the integrated and management reports of selected companies listed on the Warsaw Stock Exchange.

Methodology: The study focused on the integrated and management reports of 17 selected companies identified as operators of so-called key services. The representative sample was chosen through purposive sampling. This process was preceded by a preliminary analysis of companies listed in the WIG 30 Index, drawing on the number of integrated reports prepared by the operators of key services. The research involved an analysis of the literature and legal regulations, as well as the structure and scope of information on cybersecurity reported by the surveyed companies, along with the deductive method.

The results of the analysis showed that only some companies present information on existing cyber risks and cybersecurity, while information is scattered in different parts of the business reports and non-comparable due to the lack of a unified data structure. It was noted that the reports do not contain detailed information on the activities in the field of cybersecurity, which makes it impossible to perform a multifaceted and multisectoral assessment of the results reported by the entities.

Originality: The paper builds on and thus complements the scientific achievements in the field of non-financial reporting, including the business model, by identifying the shortcomings related to reporting on how to protect companies against the risk related to cyber threats in the reports to date. The study also confirms the need to improve the content of business reports with quantitative and qualitative information in this regard.

Motywacja do płacenia podatków studentów z pokolenia Z

Generation Z students' motivation to pay taxes

DOMINIKA FLOREK

Streszczenie

Cel: W artykule przedstawione zostały wyniki badania wstępnego, w którym wykorzystano kwestionariusz badawczy w formie ankiety zawierający zestaw pytań odnoszących się do czterech płaszczyzn otoczenia podatkowego – ekonomicznej, normatywnej, organizacyjnej oraz psychologicznej. Celem artykułu jest ocena i analiza czynników pochodzących z wymienionych obszarów otoczenia podatkowego w kontekście ich wpływu na motywację do płacenia podatków przez osoby z pokolenia Z w Polsce.

Metodyka/podejście badawcze: W ilościowym badaniu wstępnym wykorzystano kwestionariusz badawczy zawierający zestaw 31 pytań. Analiza otrzymanych wyników przeprowadzona została za pomocą statystyki opisowej.

Wyniki: Otrzymane wyniki przeprowadzonego badania wstępnego wskazują, iż na motywację do płacenia podatków przez podatników, należących do pokolenia Z, mają wpływ czynniki pochodzące z czterech płaszczyzn otoczenia podatkowego.

Ograniczenia/implikacje badawcze: Podstawowe ograniczenie dotyczy faktu, że przeprowadzone badanie miało charakter wstępny. W związku z tym dotyczy pewnego wycinka rzeczywistości, co nie pozwala na przełożenie jego wyników na większą zbiorowość. Natomiast stanowi podstawę do dalszych badań w tym zakresie oraz wskazuje ich kierunek.

Oryginalność/wartość: Ocena i analiza czynników pochodzących z czterech płaszczyzn otoczenia podatkowego wykazujących wpływ na motywację do płacenia podatków przyszłych podatników w Polsce oraz badanie szeregu zmiennych pochodzących z każdej płaszczyzny otoczenia podatnika.

Abstract

Purpose: The paper presents the results of a preliminary study in which a survey was conducted in the form of a questionnaire relating to the four platforms of tax compliance – economic, normative, organizational, and psychological. The aim of the article is to assess and analyze the factors from the above-mentioned areas of the tax environment in the context of their impact on Generation Z's motivation to pay taxes in Poland.

Methodology/approach: In a quantitative empirical study, a questionnaire containing a set of 31 questions was used. The analysis of the results was conducted using descriptive statistics.

Results: The results indicate that Generation Z's motivation to pay taxes is influenced by factors that come from four platforms of tax compliance.

Research limitations/implications: The basic limitation concerns the fact that the study was conducted as a pilot. Therefore, it illustrates and examines a certain fragment of reality, but does not allow us to make inferences about the population. However, it is the basis for further research in this area and shows what direction it will take.

Originality/Value: The article evaluates and analyzes factors from the four platforms of tax compliance that have an impact on the tax payment motivation of future taxpayers in Poland. There is a simultaneous examination of several variables derived from each plane of the taxpayer environment.

Zrównoważony rozwój miast na prawach powiatu w Polsce w świetle wybranych wskaźników środowiskowych

---

The sustainable development of cities with county rights in Poland in the light of selected environmental indicators

MAGDALENA KOWALCZYK

Streszczenie

Cel: W kształtowaniu rozwoju zrównoważonego w jednostkach samorządu terytorialnego znaczącą rolę odgrywa aspekt środowiskowy. Obecnie dąży się do ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko naturalne skutków postępującej urbanizacji. Ideą realizacji zrównoważonego rozwoju jest między innymi zaspokojenie istniejących potrzeb obecnego pokolenia bez ograniczenia tych możliwości kolejnym generacjom. W ocenie stopnia implementacji zrównoważonego rozwoju bardzo istotną rolę odgrywają wskaźniki, które informują o efektach podejmowanych działań przez jednostki samorządu terytorialnego. Celem artykułu jest ocena wskaźników środowiskowych, jako narzędzia informacyjno-diagnostycznego we wszystkich 66 miastach powiatowych w Polsce w latach 2016–2018.

Metoda: W artykule przedstawiono wyniki analiz statystycznych, których przeprowadzenie wymagało zastosowania wybranych metod statystycznych.

Wyniki badań: W badanym okresie nie nastąpił wzrost udziału terenów zielonych, lasów i terenów prawnie chronionych w badanych miastach na prawach powiatu. Nie nastąpił wzrost odsetka ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków. Korzystną zmianę odnotowano w odniesieniu do odpadów komunalnych zbieranych selektywnie.

Wnioski: Przeprowadzone badania wskazują, że wykorzystanie wskaźników do oceny działań na rzecz środowiska naturalnego pozwala na ocenę efektów działalności jednostki samorządu terytorialnego w tym obszarze. Ciągły monitoring osiągniętych wyników umożliwia podejmowanie działań korygujących w obszarach, w których miasto osiąga słabe wyniki. Wskaźniki wykorzystywane do oceny działań, w ramach założeń zrównoważonego rozwoju, pozwalają na *benchmarking* osiągniętych wyników przez badane miasta.

Abstract

Objective: The environmental aspect plays a significant role in shaping sustainable development in local government units. Currently, efforts are being made to reduce the negative impact on the natural environment of the effects of ongoing urbanization. One of the principal ideas of implementing sustainable development is to meet the existing needs of the current generation without limiting the possibilities for subsequent generations. In assessing the degree of implementation of sustainable development, indicators that can inform about the effects of actions taken by local government units play a very important role. The purpose of this study is to assess all 66 cities with county rights during the period 2016–2018 using environmental indicators as information and diagnostic tools.

Research methods: The article shows the results of statistical analysis. Select statistical methods were used.

Research results: In the examined period, there was no increase in the share of green areas, forests, or legally protected areas in the examined cities. There was no increase in

the percentage of the population using sewage treatment plants. A favorable change was noted in relation to municipal waste collected separately.

Findings: The research indicates that using indicators to assess activities for the natural environment allows local government units to assess the positive or negative effects of their implementation. Constant monitoring of the results allows them to take corrective actions in areas where the city achieves poor results. The indicators used to evaluate activities under the sustainable development umbrella make it possible to benchmark the results achieved by the cities studied.

Badania nad controllingiem w ośrodku wrocławskim. Perspektywa trzydziestolecia 1990–2020

Controlling research in the Wrocław academic community. A thirty-year perspective (1990–2020)

EDWARD NOWAK, MARTA NOWAK

Streszczenie

Cel: Celem artykułu jest podsumowanie trzydziestolecia badań nad controllingiem we wrocławskim ośrodku akademickim.

Metodyka/podejście badawcze: W artykule dokonano analizy publikacji z zakresu controllingu, autorstwa wrocławskich naukowców. W badaniu zastosowano analizę zawartości i analizę treści publikacji. Opracowania przanalizowano według czasu, typu publikacji, a także problematyki.

Wyniki: Łącznie zidentyfikowano 449 prac poświęconych controllingowi. Wyodrębniono sześć podstawowych obszarów badawczych. Należą do nich: ogólne zagadnienia controllingu, instrumenty controllingu, controlling obszarowy, informacyjne wspomaganie controllingu, organizacja controllingu oraz „miękkie” aspekty controllingu. W artykule zidentyfikowano także obszary badań nad controllingiem, charakteryzujące się wysokim potencjałem badawczym. Zaliczono do nich: „miękkie” aspekty controllingu, relacje między controllingiem a społeczną odpowiedzialnością biznesu, controlling branż, w których wcześniej go nie stosowano, informacyjne aspekty controllingu w kontekście nadmiaru informacji, wykorzystanie współczesnych osiągnięć innych nauk (np. neuronauki) w badaniach nad controllingiem.

Oryginalność/wartość: artykuł zawiera pierwszą pogłębioną i całościową analizę publikacji naukowców ośrodka wrocławskiego z zakresu controllingu.

Abstract

Purpose: The paper's goal is to summarize thirty years of controlling research in the Wrocław academic community.

Methodology/approach: In the paper, content analysis and textual analysis of controlling-related publications of researchers from Wrocław are performed. The publications are analyzed in the dimensions of time, publication type, and scope.

Findings: The study identifies four hundred and forty-nine publications on controlling. It recognizes six main research areas: general controlling problems, controlling tools, domain-specific controlling, informational support of controlling, controlling organization, and “soft” aspects. In the paper, the research areas with large research potential are

identified: “soft” aspects of controlling, relations between controlling and corporate social responsibility, controlling in branches where it has not been applied before, information-related issues of controlling in the content of abundance of information, and using discoveries of modern sciences, such as neuroscience, in controlling research.

Value: the paper contains the first in-depth and holistic analysis of publications of Wrocław researchers concerning controlling.

**THEMATIC SECTION. ETHICAL ISSUES IN ACCOUNTING
IN PROSPERITY AND A FINANCIAL CRISIS /
SEKCJA TEMATYCZNA. PROBLEMY ETYCZNE
W RACHUNKOWOŚCI PODCZAS DOBROBYTU
I KRYZYSU FINANSOWEGO**

* * * * *

**Impairment of assets – the role of norm
reminders in non-compliant accounting decisions.
An experimental investigation
of gender differences**

**Wpływ przypomnienia normy na decyzje
niezgodne z zasadami rachunkowości
w zakresie odpisów aktualizujących.
Różnice między kobietami i mężczyznami
w badaniu eksperymentalnym**

SABINA KOŁODZIEJ, EWA WANDA MARUSZEWSKA

Abstract

Objective: This article examines the impact of accounting norm reminders on a decision about the impairment of two groups of assets: receivables and inventories. It also investigates the ethical judgment of a non-compliant decision.

Method: The examination is performed via a laboratory experiment.

Results: A non-compliant decision was found to have a significant impact in the groups of males and females. Men’s propensity to non-compliance was higher regardless of the group of assets, suggesting that imprecise accounting regulations are perceived as a gateway to manipulations. Women’s propensity to make a non-compliant decision after recalling a norm was different, depending on the type of asset. The ethical evaluation was affected by gender: women evaluated a non-compliant decision of two groups of assets differently after recalling a norm. The main contribution of the study indicates that accountants may decide the opposite to the norm’s intention when the norm is less precise.

Limitations: The study was conducted in one country and among masters’ degree accounting students. The number of males was relatively small.

Practical implications: The results should be of interest to behavioral researchers, academic teachers, and Polish standards setters as they continue to develop national accounting standards.

Contribution: We provide evidence that the interaction of norm recall, the type of asset, as well as the gender of the decision-maker impacts non-compliant decisions.

Streszczenie

Cel: W artykule zbadano wpływ przypomnienia normy rachunkowości na decyzję o odpiśnięciu trwałe utraty wartości dla dwóch grup aktywów: należności oraz zapasów. W badaniu opisuje się też etyczną ocenę decyzji niezgodnej z zasadami rachunkowości.

Metodyka: Badanie miało formę eksperymentu laboratoryjnego.

Wyniki: Istotny wpływ przypomnienia normy na decyzję niezgodną z zasadami rachunkowości stwierdzono w grupach kobiet i mężczyzn. Skłonność mężczyzn do decyzji niezgodnej z zasadami rachunkowości była wyższa, niezależnie od grupy aktywów, co sugeruje, że nieprecyzyjne regulacje rachunkowości mogą stanowić czynnik umożliwiający manipulacje. Po przypomnieniu normy, skłonność kobiet do podejmowania decyzji niezgodnej z zasadami była różna w zależności od rodzaju aktywów. Na etyczną ocenę decyzji wpływ miała płeć: kobiety decyzję niezgodną z normą oceniały odmiennie, w zależności od grupy aktywów.

Ograniczenia: Badanie zostało przeprowadzone w jednym kraju i wśród studentów studiów II stopnia na kierunku rachunkowość. Liczba mężczyzn uczestniczących w badaniu była stosunkowo niewielka.

Praktyczne implikacje: Wyniki badania mogą zainteresować naukowców zajmujących się badaniami behawioralnymi, nauczycieli akademickich oraz regulatora tworzącego i udoskonalającego polskie standardy rachunkowości.

Oryginalność: Badanie wskazuje, że interakcja przypomnienia normy i rodzaj aktywów, jak też płeć osoby przygotowującej sprawozdanie finansowe wpływają na decyzję o odstąpieniu od dokonania odpisów aktualizujących.

Ethical threats and safeguards. The case of statutory auditors in the Gdansk region

---

Zagrożenia etyczne i zabezpieczenia.

Przypadek biegłych rewidentów regionu gdańskiego

CYRYL KOTYLA, MACIEJ HYŻY

Abstract

Purpose: The purpose of this study is to identify ethical threats faced by Polish statutory auditors in their professional work and the methods of counteracting these threats, i.e., safeguards ensuring compliance with ethical principles of statutory auditors.

Methodology/Approach: Survey research was conducted among 45 statutory auditors from the Regional Branch of the Polish Chamber of Statutory Auditors in Gdansk with the aim of identifying the types of ethical threats and safeguards in the practice of Polish statutory auditors.

Findings: Based on the research, it was found that among all types of ethical threats indicated in the survey, statutory auditors indicated the risk of familiarity as the type with which they most often deal. The risk of intimidation was ranked second on the list of threats. When it comes to safeguards used by the audited auditors, they primarily indicated two types, i.e., principles and procedures that enable the identification of interest and business relationship between the firm, the personnel and the client, as well as rotating senior assurance team personnel.

Originality/Value: Our study fills the gap in the Polish literature in the field of research on the types of ethical threats in the work of statutory auditors and the safeguards they use. We have audited the occurrence of individual types of ethical threats and assessed which of them appear most often in the practice of statutory auditors, threatening the ethical attitudes of statutory auditors. Our study also enriches the literature by presenting the types of security used by Polish statutory auditors to comply with ethical principles.

Streszczenie

Cel: Celem niniejszego opracowania jest identyfikacja zagrożeń etycznych na jakie narażeni są polscy biegli rewidenty w pracy zawodowej oraz sposobów przeciwdziałania tym zagrożeniom, czyli zabezpieczeń zapewniających przestrzeganie zasad etycznych biegłych rewidentów.

Metodyka/podejście: W celu identyfikacji rodzajów zagrożeń etycznych i zabezpieczeń w praktyce polskich biegłych rewidentów przeprowadzono badanie ankietowe wśród 45 biegłych rewidentów Oddziału Okręgowego Polskiej Izby Biegłych Rewidentów w Gdańsku.

Wyniki: Na podstawie przeprowadzonego badania stwierdzono, że spośród wszystkich wskazanych w ankiecie rodzajów zagrożeń etycznych biegli rewidenty, jako typ, z którym mają do czynienia najczęściej, wskazywali na ryzyko znajomości. Ryzyko zastraszenia zajęło drugie miejsce na liście zagrożeń. Jeśli chodzi o zabezpieczenia stosowane przez audytorów, wskazali oni przede wszystkim dwa ich rodzaje, tj. zasady i procedury umożliwiające identyfikację interesów i relacji biznesowych pomiędzy firmą, personelem i klientem oraz rotacyjną kadre wyższego szczebla zespołu wykonującego prace weryfikacyjne.

Oryginalność/wartość: Nasze opracowanie wypełnia lukę w polskiej literaturze z zakresu badań nad rodzajami zagrożeń etycznych w pracy biegłych rewidentów i stosowanych przez nich zabezpieczeniach. Zbadaliśmy występowanie poszczególnych rodzajów zagrożeń etycznych i oceniliśmy, które z nich najczęściej pojawiają się w praktyce biegłych rewidentów, zagrażając postawom etycznym biegłych rewidentów. Nasze opracowanie wzbogaca również literaturę o prezentację rodzajów zabezpieczeń stosowanych przez polskich biegłych rewidentów w celu przestrzegania zasad etycznych.

New challenges of the IFAC International Code of Ethics. The case of the Republic of North Macedonia

---

Nowe wyzwania dla Międzynarodowego kodeksu etycznego IFAC. Przypadek Republiki Północnej Macedonii

BOJAN MALCHEV, ZORICA BOZHINOVSKA-LAZAREVSKA

Abstract

Purpose: The main purpose of the paper is to provide empirical evidence on certified auditors' perceptions in the Republic of North Macedonia (RNM) about the new IFAC International Code of Ethics for Professional Accountants.

Methodology/approach: A survey was conducted by distributing a questionnaire to the certified auditors in RNM, and the answers were then analyzed.

Findings: The results indicate that the observance of the Code of Ethics affects the quality of audit engagements in domestic practice. The majority of practitioners believe that the fundamental principles are sufficiently clearly elaborated and can provide an appropriate basis for ethical conduct. The principle of objectivity is most exposed to threats, while the most common threat is familiarity. Safeguards created by the profession, the law, and regulations are more effective in addressing threats. Finally, practitioners agree that the innovations brought by the new Code of Ethics represent a significant benefit to the auditors' mission to preserve and strengthen their independence.

Research implications/limitations: The research provides empirical evidence of ethical behavior in domestic audit practice, but no similar research has been done before to make a comparative analysis.

Originality/value: This research is the first of this type in RNM and fills the research gap in the field of ethical behavior in the domestic audit practice.

Streszczenie

Cel: Głównym celem artykułu jest pozyskanie informacji na temat postrzegania przez biegłych rewidentów w Republice Północnej Macedonii nowego Międzynarodowego kodeksu etyki zawodowych księgowych IFAC.

Metodologia/podejście: Aby osiągnąć powyższy cel, przeprowadzono badanie ankietowe wśród biegłych rewidentów w Republice Macedonii Północnej. Cel badania jest realizowany poprzez analizę odpowiedzi na pytania.

Ustalenia: Wyniki badań wskazują, że przestrzeganie Kodeksu etyki wpływa na jakość zleceń badania sprawozdań finansowych w praktyce krajowej. Większość praktyków uważa, że podstawowe zasady są dostatecznie jasno opracowane i mogą stanowić właściwą podstawę etycznego postępowania. Najbardziej narażona na zagrożenia jest zasada obiektywizmu, a najczęstszym zagrożeniem jest zasada znajomości. Zabezpieczenia stworzone przez profesję, prawo i regulacje są bardziej skuteczne w przeciwdziałaniu zagrożeniom. Wreszcie, praktycy zgadzają się, że zmiany wprowadzone przez nowy Kodeks etyki stanowią znaczącą korzyść dla realizacji misji biegłych rewidentów, polegającej na zachowaniu i wzmocnieniu ich niezależności.

Implikacje/ograniczenia badań: Badanie dostarcza empirycznych dowodów na temat zachowań etycznych w krajowej praktyce audytorskiej. Wcześniej nie przeprowadzono podobnych badań w celu dokonania analizy porównawczej.

Oryginalność/wartość: Niniejsze badanie jest pierwszym tego typu w Republice Macedonii Północnej i wypełnia lukę badawczą w dziedzinie zachowań etycznych w krajowej praktyce audytorskiej.

INTERNATIONAL COOPERATION / ZE WSPÓŁPRACY Z ZAGRANICĄ

* * * * *

Is it possible to improve methods of intellectual property valuation?

Czy można ulepszyć metody wyceny własności intelektualnej?

JAMES M. HELLER, DARIA ZLACHEVSKAIA

Abstract

Purpose: The purpose of this study is to identify ways to improve or simplify the quality and accuracy of IP valuations via accounting regulation improvements.

Methodology/approach: This research relies on qualitative research methods such as case law analysis and comparative research of accounting standards and approaches.

Findings: Evidence from this study points towards the conclusion that financial statements currently only reflect a historic financial record of the particular business, profoundly biased by a conservative tangible assets perspective. The central thesis of this

study is that it makes sense to adopt a comprehensive intellectual property valuation strategy to ascertain the specific value of the intangible assets since the comprehensive application of valuation models is likely to yield superior results to using them separately.

Research limitations/implications: Although the proposed approach seeks to bring more clarity to the valuation process while simplifying the appraisal of intellectual property assets, its efficacy is subject to increased transparency, a maturing intellectual property market, and credible data availability.

Originality/value: This study makes a valuable contribution to research on methods that facilitate accurate intellectual property valuation while offering an alternative valuation model which combines the strengths of individual valuation models.

Streszczenie

Cel: Celem niniejszego artykułu jest wskazanie sposobów poprawy lub uproszczenia jakości i dokładności wycen własności intelektualnej poprzez udoskonalenie przepisów dotyczących rachunkowości.

Metodologia/podejście: Badanie to wykorzystuje jakościowe metody badawcze, takie jak analiza orzecznictwa oraz badania porównawcze standardów i podejść księgowych.

Wyniki: Dowody z niniejszego badania wskazują, że sprawozdania finansowe odzwierciedlają obecnie jedynie historyczny rejestr zdarzeń ekonomicznych danego przedsiębiorstwa, głęboko zniekształcony przez konserwatywną perspektywę aktywów materialnych. Główną tezę tego badania jest to, że racjonalne jest przyjęcie kompleksowej strategii wyceny własności intelektualnej w celu ustalenia konkretnej wartości aktywów niematerialnych, ponieważ kompleksowe zastosowanie modeli wyceny prawdopodobnie przyniesie lepsze wyniki niż stosowanie ich oddzielnie.

Ograniczenia badawcze/ implikacje: Chociaż proponowane podejście ma na celu zapewnienie większej zrozumiałości procesu wyceny przy jednoczesnym uproszczeniu wyceny aktywów własności intelektualnej, jego skuteczność jest uzależniona od zwiększonej przejrzystości, dojrzewającego rynku własności intelektualnej oraz wiarygodnej dostępności danych.

Oryginalność/wartość: Niniejsze opracowanie wnosi cenny wkład do badań nad metodami ułatwiającymi trafną wycenę własności intelektualnej, oferując jednocześnie alternatywny model wyceny, który łączy w sobie mocne strony poszczególnych modeli wyceny.